

obeditis, si prædestinati estis rejiciendi: » sed, Si qui obediunt; et cætera per verbi personam tertiam, non per secundam? Res enim non optabilis, sed abominabilis dicitur, et durissime atque odiosissime quasi in audientium frontem compellendo colliditur, quando qui eis loquitur, dicit: « Et si qui estis qui obeditis, si prædestinati estis rejiciendi, subtrahentur obediendi vires, ut obedire cessetis. » Quid enim sententiæ deperit, si ita dicatur: Si qui autem obediunt, sed in regnum ejus et gloriam prædestinati non sunt, temporales sunt, nec usque in finem in eadem obedientia permanebunt? Nonne et verius eadem res et congruentius dicitur, ut non ipsis tantum malum tanquam optare videamur, sed de aliis referre, quod oderint, nec ad se existiment pertinere, sperando orandoque meliora? Illo autem modo, quo id dicendum putant, eadem sententia eisdem pene verbis etiam de præscientia Dei, quam certe negare non possunt, pronuntiari potest, ut dicatur: « Et si qui obeditis, si præciti estis rejiciendi, obedire cessabitis. » Nempe hoc verissimum est: ita sane, sed improbissimum, importunissimum, incongruentissimum, non falso eloquio, sed non salubriter valetudini humanæ infirmitatis apposito.

LXII. Illum etiam modum, quo utendum esse in prædestinationis prædicatione nos diximus, loquenti apud populum non existimo debere sufficere, nisi hoc vel hujusmodi aliquid addat, ut dicat: « Vos itaque etiam ipsam » obediendi perseverantiam a Patre luminum, a quo descendit omne datum optimum et omne donum perfectum¹, sperare debetis, et quotidianis orationibus poscere, atque hoc faciendo confidere, non vos esse a prædestinatione populi ejus alienos; quia etiam hoc ut faciatis, ipse largitur. Absit autem a vobis, ideo desperare de vobis,

¹ Jacob. 1, 17.

quoniam spem vestram in ipso habere jubemini, non in vobis. « Maledictus enim omnis qui spem habet in homine¹: » et, « Bonum est confidere in Domino quam » confidere in homine²; quia beati omnes qui confidunt » in eum³. Hanc spem tenentes, servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore⁴: » quoniam de vita æterna, quam filiis promissionis promisit non mendax Deus ante tempora æterna, nemo potest esse securus, nisi consummata fuerit ista vita, quæ tentatio est super terram⁵: sed faciet nos perseverare in se usque in ejus vitæ finem, cui quotidie dicimus, « Ne nos inferas in tentationem⁶. » Hæc atque hujusmodi cum dicuntur, sive paucis Christianis sive multitudini Ecclesiæ, cur metuimus sanctorum prædestinationem et veram Dei gratiam, id est, quæ non secundum merita nostra datur, sicut eam sancta Scriptura prædicat, prædicare? An vero timendum est, ne tunc de se homo desperet, quando spes ejus ponenda demonstratur in Deo, non autem desperaret, si eam in se ipso superbissimus et infelicissimus poneret?

LXIII. Atque utinam tardi corde et infirmi, qui non possunt, vel nondum possunt Scripturas vel earum expositiones intelligere, sic audirent vel non audirent in hac quæstione disputationes nostras, ut magis intuerentur orationes suas, quas semper habuit et habebit Ecclesia ab exordiis suis, donec finiatur hoc sæculum. De hac enim re, quam nunc adversus novos hæreticos, non commemorare tantum, sed plane tueri et defensare compellimur, nunquam tacuit in precibus suis, etsi aliquando in sermonibus exserendam nullo urgente adversario non putavit. Quando enim non oratum est in Ecclesia pro infidelibus atque inimicis ejus ut crederent? Quando fidelis

¹ Jerem. xvii, 5. — ² Psal. cxvii, 8. — ³ Id. ii, 13. — ⁴ Ibid. ii. — ⁵ Job, vii, 1. — ⁶ Matth. vi, 13.

quisquam amicum, proximum, conjugem habuit infidelem, et non ei petivit a Domino mentem obedientem in christianam fidem? Quis autem sibi unquam non oravit, ut in Domino permaneret? Aut quis sacerdotem super fideles Dominum invocantem, si quando dixit, Da illis Domine, in te perseverare usque in finem; non solum voce ausus est, sed saltem cogitatione reprehendere; ac non potius super ejus talem benedictionem, et corde credente et ore confitente respondit, Amen: cum aliud in ipsa oratione Dominica non orent fideles, dicentes maxime illud, « Ne nos inferas in tentationem; » nisi ut in sancta obedientia perseverent? Sicut ergo in his orationibus, ita et in hac fide nata est, et crescit, et crevit Ecclesia, qua fide creditur, gratiam Dei non secundum merita accipientium dari. Qandoquidem non oraret Ecclesia ut daretur infidelibus fides, nisi Deum crederet et aversas et adversas hominum ad se convertere voluntates: nec oraret Ecclesia, ut perseveraret in fide Christi, non decepta vel victa tentationibus mundi, nisi crederet Dominum sic in potestate habere cor nostrum, ut bonum quod non tenemus nisi propria voluntate, non tamen teneamus nisi ipse in nobis operetur et velle. Nam si hæc ab ipso quidem poscit Ecclesia, sed a se ipsa sibi dari putat: non veras, sed perfunctorias orationes habet; quod absit a nobis. Quis enim veraciter gemat, desiderans accipere quod orat a Domino, si hoc a se ipso se sumere existimet, non ab illo?

LXIV. Præsertim, quoniam « quid oremus sicut oportet nescimus, sed ipse Spiritus, ait Apostolus, interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui enim scrutatur corda, scit quid sapiat Spiritus, quia secundum Deum interpellat pro sanctis¹. » Quid est, « ipse

¹ Rom. viii, 26.

» Spiritus interpellat, » nisi interpellare facit, « gemitibus » inenarrabilibus, » sed veracibus, quoniam veritas est Spiritus? Ipse est enim de quo alio loco dicit: « Misit Deus » Spiritum Filii sui in corda nostra, clamantem, Abba, » pater. » Et hic quid est, « clamantem, » nisi clamare facientem; tropo illo quo dicimus lætum diem, qui lætos facit? Quod alibi manifestat, ubi dicit, « Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis » Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, » pater¹. » Ibi dixit, « clamantem; hic vero, in quo clamamus: » aperiens videlicet quomodo dixerit, clamantum, id est, sicut jam exposui, clamare facientem. Ubi intelligimus, et hoc ipsum esse donum Dei, ut veraci corde et spiritaliter clamemus ad Deum. Attendant ergo quomodo falluntur, qui putant esse a nobis, non dari nobis, ut petamus, quæramus, pulsemus: et hoc esse dicunt, quod gratia præceditur merito nostro, ut sequatur illa, cum accipimus petentes, et invenimus quærentes, aperiturque pulsantibus: nec volunt intelligere etiam hoc divini muneris esse, ut oremus, hoc est, petamus, quæramus, atque pulsemus. « Accepimus enim Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, pater². Quod » vidit beatus Ambrosius. Ait enim, « Et orare Deum, » gratiæ spiritalis est: sicut scriptum est, Nemo dicit, » Dominus Jesus, nisi in Spiritu sancto³. »

LXV. Hæc igitur quæ poscit a Domino, et semper ex quo esse cœpit, poposcit Ecclesia, ita Deus vocatis suis daturum se esse præcivit, ut in ipsa prædestinatione jam dederit⁴: quod Apostolus sine ambiguitate declarat. Scribens quippe ad Timotheum: « Collabora, inquit, Evangelio secundum virtutem Dei salvos nos facientis, et vo-

¹ Gal. iv, 6. — ² Rom. viii, 15. — ³ Ambros. Comment. in Isai. — ⁴ Vide contra duas Epist. Pelagian, cap. 21.

» catione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum suum propositum et gratiam, quæ data est » nobis in Christo Jesu ante tempora æterna, manifestata autem nunc per adventum Salvatoris nostri Jesu » Christi¹. » Ille itaque dicat Ecclesiam aliquando in fide sua non habuisse veritatem prædestinationis hujus et gratiæ, quæ nunc contra novos hæreticos cura diligentiore defenditur : ille, inquam, hoc dicat, qui dicere audet aliquando eam non orasse, vel non veraciter orasse, sive ut crederent infideles, sive ut perseverarent fideles. Quæ bona si semper oravit, semper ea Dei dona esse utique credidit; nec ab illo esse præcognita unquam ei negare fas fuit. Ac per hoc prædestinationis hujus fidem, quæ contra novos hæreticos nova sollicitudine nunc defenditur, nunquam Ecclesia Christi non habuit.

LXVI. Sed quid plura? Satis docuisse me existimo, vel potius plus quam satis, dona Dei esse, et incipere in Domino credere, et usque in finem in Domino permanere. Cætera vero bona ad vitam piam, qua Deus recte colitur pertinentia, etiam ipsi propter quos hæc agimus, Dei dona esse concedunt. Omnia porro dona sua, et quibus ea fuerat largiturus, Deum præscisse negare non possunt. Sicut ergo cætera prædicanda sunt, ut qui ea prædicat, obedienter audiatur : ita prædestinatio prædicanda est, ut qui obedienter hæc audit, non in homine, ac per hoc nec in se ipso, sed in Domino gloriatur : quia et hoc Dei præceptum est : et hoc præceptum obedienter audire, id est, ut qui gloriatur, in Domino gloriatur², similiter ut cætera, Dei donum est. Quod donum qui non habet, non dubito dicere, alia quæcumque habet, inaniter habet. Hoc Pelagianus, optamus, ut habeant; isti autem nostri ut plenius habeant. Non itaque simus in disputationibus

¹ 1 Tim. 1, 2, et seqq. — ² 1 Cor. 1, 31.

prompti, et in orationibus pigri. Oremus, dilectissimi, oremus, ut Deus gratiæ det etiam inimicis nostris, maximeque fratribus et dilectoribus nostris, intelligere et confiteri, post ingentem et ineffabilem ruinam, qua in uno omnes cecidimus, neminem nisi gratia Dei liberari; eamque non secundum merita accipientium tanquam debitam reddi, sed tanquam veram gratiam nullis meritis præcedentibus gratis dari.

LXVII. Nullum autem est illustrius prædestinationis exemplum quam ipse Jesus : unde et in primo libro jam disputavi, et in hujus fine commendare delegi : nullum est, inquam, illustrius prædestinationis exemplum quam ipse Mediator. Quisquis fidelis vult eam bene intelligere, attendat ipsum, atque in illo inveniat et se ipsum. Fidelis inquam, qui in eo veram naturam credit et confitetur humanam, id est, nostram, quamvis singulariter suscipiente Deo Verbo, in unicum Filium Dei sublimatam, ita ut qui suscepit et quod suscepit, una esset in Trinitate persona. Neque enim homine assumpto quaternitas facta est, sed Trinitas mansit, assumptione illa ineffabiliter faciente personæ unius in Deo et homine veritatem. Quoniam non Deum tantum dicimus Christum, sicut hæretici Manichæi; nec hominem tantum, sicut hæretici Photiniani; nec ita hominem, ut aliquid minus habeat quod ad humanam certum est pertinere naturam; sive animam, sive in ipsa anima mentem rationalem, sive carnem, non de foemina sumptam, sed factam de Verbo in carnem converso atque mutato; quæ omnia tria falsa et vana, hæreticorum Apollinaristarum tres partes varias diversasque fecerunt : sed dicimus Christum Deum verum, natum de Deo Patre sine ullo initio temporis; eundemque hominem verum, natum de homine matre certa plenitudine temporis, nec ejus humanitatem, qua minor est Patre, minuere aliquid ejus divini-

tati, qua æqualis est Patri. Hoc autem utrumque unus est Christus, qui et secundum Deum verissime dixit, « Ego et » Pater unum sumus¹ : » et secundum hominem verissime dixit, « Pater major me est². » Qui ergo hunc fecit ex semine David hominem justum, qui nunquam esset injustus, sine ullo merito præcedentis voluntatis ejus; ipse ex injustis facit justos, sine ullo merito præcedentis voluntatis ipsorum, ut ille caput, hi membra sint ejus. Qui ergo fecit illum hominem, sine ullis ejus præcedentibus meritis, nullum quod ei dimitteretur, vel origine trahere, vel voluntate perpetrare peccatum; ipse nullis eorum præcedentibus meritis facit credentes in eum, quibus dimittat omne peccatum : qui fecit illum talem, ut nunquam habuerit habiturusque sit voluntatem malam; ipse facit in membris ejus ex mala voluntate bonam. Et illum ergo et nos prædestinavit; quia et in illo ut esset caput nostrum, et in nobis ut ejus corpus essemus, non præcessura merita nostra, sed opera sua futura præscivit.

LXVIII. Qui legunt hæc, si intelligunt, agant Deo gratias : qui autem non intelligunt, orent ut eorum ille sit doctor interior, a cujus facie est scientia et intellectus³. Qui vero errare se existimant, etiam atque etiam diligenter quæ sunt dicta considerent, ne fortassis ipsi errent. Ego autem cum per eos qui meos labores legunt, non solum doctior, verum etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnosco : et hoc per Ecclesiæ doctores maxime expecto; si et in ipsorum manus venit, dignanturque nosse quod scribo.

¹ Joan. i, 30. — ² Id. xiv, 28. — ³ Prov. ii, juxta LXX.

S. AUR. AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

CONTRA SECUNDAM JULIANI RESPONSIONEM

OPUS IMPERFECTUM¹

SEX LIBROS COMPLECTENS.

Singuli libri singulos sex libros Juliani, ex octo posterioribus ad Florum primos, cum Augustini ad loca singula responsionibus repræsentant.

PRÆFATIO.

ADVERSUS hæreticos Pelagianos, qui dicunt Adam, etiamsi non peccasset, fuisse corpore morturum, nec in illo humanum genus esse vitiatum, (unde sequitur eos, ut mortes, et mortiferos morbos, et omnia mala quæ videmus et parvulos perpeti, etiam in paradiso futura fuisse conten-

¹ Scriptum ab Augustino ultimis annis vitæ suæ.